

**ДОКЛАД
НА НАЦИОНАЛНИЯ ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ
ЗА ИЗВЪРШЕНА ПРОВЕРКА В ЗАТВОРА В ГРАД ЛОВЕЧ**

Съгласно заповед № РД-08-37 от 28.02.2022 г. на омбудсмана на Република България, екип в състав: д-р Мариана Патрикова, Силвия Славева, Бойчо Арнаудов и Христина Рангелова извърши проверка на 01.03.2022 г., в гореуказания обект.

Съгласно чл. 28в от Закона за омбудсмана, екипът действа като Национален превантивен механизъм (НПМ) с правомощията на омбудсмана по чл. 28а от този закон.

Целта на проверката е свързана с разпространена информация в медиите за лоши материално - битови условия в затвора – гр. Ловеч, наличие на хлебарки и дървеници и упражняване на психически и физически тормоз от страна на администрацията на затвора спрямо лишените от свобода.

ЗАТВОР – ГРАД ЛОВЕЧ

А) Условия на живот

Последното посещение на Националния превантивен механизъм в този затвор е било през месец декември 2021 г. Не се констатира съществена промяна към датата на настоящата проверка.

Корпусът на затвора – гр. Ловеч е разделен на три зони: зона „А“ (централен корпус), зона „Б“ (стопанство) и Специализирана болница за активно лечение на лишени от свобода (СБАЛЛС) с психиатрични и белодробни заболявания.

От 2016 г. на територията на затвора – гр. Ловеч действа следствен арест, в сграда – част от СБАЛЛС. Същият разполага с четири места за преградно свиждане и стая за адвокатско свиждане без прегради. Разполага и със стая за извършване на процесуално - следствени действия. Капацитетът на ареста е за 24 задържани лица. Налични са 6 арестни помещения, в това число за непълнолетни и за задържане на жени. Всички помещения са със самостоятелен санитарен възел, а на етажа има обща баня.

Снимки от общата баня

В деня на проверката (01.03.2022г.) в затвора – гр. Ловеч са настанени 217 лица, изтърпяващи наказание „лишаване от свобода“. Капацитетът на съоръжението на база 4 кв.м. е за 383 лица. В момента затворът в град Ловеч и трите затворнически общежития към него предоставят възможност за настаняване на 825 лишени от свобода, при 4 кв.м. на едно лице, в СБАЛЛС – 160 лишени от свобода, а в следствения арест – 24 задържани лица.

Към 28.02.2022 г. в ЗОЗТ „Атлант“ – гр. Троян имаше 164 лица, в ЗООТ „Полигона“ – 73, а в ЗООТ „Велико Търново“ – гр. Велико Търново – 71.

Екипът на НПМ извърши проверка на общата баня, предназначена за ползване от всички лишени от свобода, с изключение на изтърпяващите доживотни присъди и установи, че тя е в много лошо състояние, с малко на брой функциониращи душеве и се нуждае от основен ремонт. В тази връзка НПМ отправя препоръка към Главния директор на ГД „Изпълнение на наказанията“ да бъдат отпуснати целеви средства за извършване на цялостен ремонт на общата баня на затвора – гр. Ловеч.

Столовата, в която се хранят лишените от свобода е в добро състояние, спазва се необходимата чистота. Кухнята на затвора също е в добро състояние и се спазват хигиенните изисквания. Водят се дневници на температурата в хладилниците. В складовите помещения бяха проверени хранителни стоки – тип консерви. Беше констатирано в присъствието на служител на затвора, че всички са в срок на годност, но след отваряне на консерва „Пиле с ориз“ се установи тежка миризма на развалено, като явно нейното съдържание не беше годно за консумация. Екипът на НПМ препоръчва тези консерви да бъдат бракувани, като негодни за консумация, в присъствието на представител на фирмата – доставчик.

Консерва пилешко с ориз, в срок на годност, но абсолютно непригодна за консумация

Материално - битовите условия в Зоната за повишена сигурност, намираща се на първия етаж, са задоволителни. Налични са 4 наказателни килии със самостоятелен санитарен възел. В деня на проверката (01.03.2022 г.) имаше едно лице, настанено в наказателна килия на 28.02.2022 г., преведено от ЗООТ „Велико Търново“ – гр. Велико Търново и срок на наложено наказание 5 дни. На етажа има обща баня. Помещенията в Приемното отделение са в добро състояние.

При проверката през 2021 г. беше установено, че парното отопление се пуска по график сутрин и вечер и бяха постъпили множество оплаквания от лишените от свобода, че се налага да използват допълнителни отоплителни печки, тъй като в спалните помещения е студено. В хода на настоящата проверка, извършвана от екипа на НПМ парното отопление работеше и във всички посетени килии беше топло.

Отново постъпиха множество оплаквания за наличие на хлебарки и дървеници в спалните помещения и извън тях, както от лишените от свобода, така и от членове на надзорно - охранителния състав (НОС). Бяха констатирани ухапвания по тялото на лишен от свобода, а наличието на хлебарки беше установено от проверяващия екип на НПМ в различни килии. Това е дългогодишен нерешен проблем, който е наличен във всички проверени обекти през 2021 г. Омбудсманът като Национален превантивен механизъм многократно е оценявал същия, като грубо нарушение на чл. 3 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража и в тази връзка е отправял множество препоръки, в предходни свои доклади, за справяне с този проблем. Трябва да се отбележи, че проблемът се задълбочава от наличието на хранителни продукти, които се закупуват от лишените от свобода от лавката на затвора, но няма необходимите условия за тяхното съхранение в килиите.

С писмо с рег. № 11522/11.11.2021 г., постъпило в администрацията на омбудсмана, от ГД „Изпълнение на наказанията“ (ГДИН) се посочва, че: „Обработките по дезинсекция и дератизация (ДД) в териториалните служби на ГДИН през 2021 г. са извършвани съгласно сключен договор № 650/20.01.2021 г. с фирма ДЗЗД „ФАВОРИТ МЕНИДЖМЪНТ“ за извършване на дезинсекция и дератизация в сградите на ГДИН и териториалните й служби. Договорът е сключен за 36 месеца от датата на подписването му и съгласно неговите условия обработките по дезинсекция се извършват осем пъти годишно или двадесет и четири пъти за целия срок на договора.

Дератизация се извършва два пъти годишно или шест пъти за целия срок на договора. Обработки се извършват по график или при възникване на необходимост, като при

Нахапано лице от дървеници

регистрирано наличие на инсекти или гризачи до 12 часа от подаване на заявката се реагира. До момента в териториалните служби на ГДИН са извършени шест обработки, като последна такава е извършена през месец ноември 2021 г.

Задържано лице, показва чаршафа си с петна от кръв на дървеници и хлебарки

Шкаф, пълен с хлебарки

Коридорът на XI група е изцяло ремонтиран, като са измазани и боядисани стените и таваните. Налични са 6 самостоятелни килии за настаняване на лишени от свобода с доживотни присъди, а на етажа има обща баня.

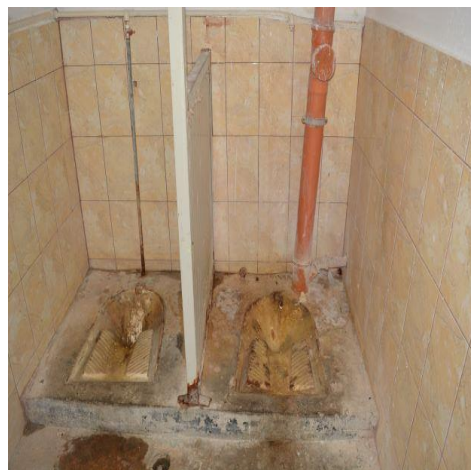
В някои от проверените спални помещения (група за обвиняеми и подсъдими - помещения за настаняване по реда на чл.248 ЗИНЗС), настилката е дървена, а на места е чист бетон. Предвид това НПМ отправя препоръка към ГДИН да бъдат отпуснати финансови средства за подмяна на настилката във всички спални помещения в затвора – гр. Ловеч.

Подовете в част от спалните помещения са бетон   Легло в спално помещение

Санитерен възел в спално помещение

Общ санитарен възел

Друг санитарен възел

Общи умивалници

Лишените от свобода се настаняват в спални помещения по реда на чл. 27 от ППЗИНЗС. В едно спално помещение съвместно съжителстват между 3 и 4 лица. Не се констатира пренаселеност на спалните помещения.

През 2021 г., при внезапна проверка на екипа на НПМ в затвора – гр. Ловеч, бяха установени нарушения на медицинския фелдшер, във връзка с регистрацията на случай на лишен от свобода с видими белези от нанесен побой от надзорно - охранителния състав. Бяха проверени Регистърът за травматични увреждания, Регистърът за употреба на сила и помощни средства и изготвените докладни от служителите на затвора. Бяха изпратени писма до ГДИН и Министерство на правосъдието, в които след посочване на констатациите на проверяващия екип на НПМ беше отправено искане за проверка. След извършеното разследване и установените нарушения, служителите от НОС и медицинския фелдшер бяха дисциплинарно наказани.

За всеки получен сигнал за упражнено насилие от надзорно - охранителния състав в местата за лишаване от свобода, екип на Националния превантивен механизъм извършва проверка на място.

След извършените проверки през 2021 г., и в хода на настоящата проверка екипът на НПМ констатира, както беше споменато по-горе, че в спалните помещения лишените от свобода съхраняват хранителни продукти и безалкохолни напитки, закупени от лавката на затвора. Между тях има и бързоразвалящи се продукти (яйца, майонеза, млека и млечни продукти, нетрайни колбаси), за които е необходимо съхранение при определена (по-ниска) температура. За да се гарантира здравето на лишените от свобода и хигиенните условия на живот в затворите, омбудсманът в качеството си на НПМ през 2021 г. препоръча на ГДИН да бъдат осигурени хладилни витрини за съхранение на хранителните продукти в затворите, които се закупуват от лавките и, за които се изисква определена температура за съхранение. При евентуална невъзможност да се осигурят хладилни витрини НПМ препоръча на Министерство на правосъдието да бъде актуализиран списъкът на разрешените вещи, като в частта за хранителни продукти се допускат само такива, които могат да се съхраняват при стайна температура, като се вземе предвид нейните завишени стойности лятно време.

Със заповед № ЛС-04-746 от 08.12.2021 г. на зам.-министъра на правосъдието е утвърден нов списък на разрешените лични вещи, предмети и хранителни продукти, които лишените от свобода могат да получават, ползват и държат при себе си или на определените за целта места. Тя е в сила от 01.01.2022 г.

В писмо с рег. № 1520/09.02.2022 г. от ГДИН информират, че в гореупоменатия нов списък с разрешени вещи е посочено, че се разрешава на лишените от свобода да ползват хладилни чанти за съхранение на хранителни продукти, които се закупуват от лавките, и за които се изисква определена температура за съхранение. Ето защо от ГДИН считат, че не е необходимо да бъдат осигурявани хладилни витрини, които да се ползват от лишените от свобода.

НПМ би искал да отбележи, че в Списъка е обособен раздел II „Хранителни продукти, които могат да се държат в специално определени от администрацията места“, в който изчерпателно са посочени **малотрайните хранителни продукти**.

Малотрайни продукти, които се продават в лавката

Следователно получения от ГДИН отговор не кореспондира с раздел II на списъка.

При сегашната проверка в затвора – гр. Ловеч беше констатирана продажбата на малотрайни продукти в лавката, но по данни на лишения от свобода, който работи там, хладилни чанти не са доставяни и не са продавани. В допълнение НПМ смята, че хладилните чанти не могат да заменят пълноценно хладилните витрини, тъй като за да поддържат по-ниска от околната температура (и то само временно, без да са включени в ел. инсталацията), в хладилните чанти трябва да се използват специални пълнители, които преди това трябва да са престояли няколко часа при ниски отрицателни температури във фризери и през определен период от време отново трябва да се замразяват.

В допълнение към горното омбудсманът, като Национален превантивен механизъм, смята и че новият списък с разрешени вещи поставя в изключително неравностойно положение лишените от свобода един спрямо друг, като засилва социалното неравенство между лицата и създава предпоставки за зависимости и експлоатация, тъй като голяма част от лицата са социално слаби, нямат роднини, които да им изпращат пари, а самите те не работят и/или полагат доброволен неплатен труд в затвора.

В началото на настоящата година бяха получени и оплаквания от лишените от свобода в затвора – гр. Ловеч, че заради корекция в новия списък с разрешени вещи, в който фигурират „малък бързовар (стандартен) до 500 W или кафеварка до 500 мл. – закупени от лавка“, досега допусканите електрически кани с вместимост до 2 литра са иззети и лицата трябва да си закупят от лавката новите разрешени движими вещи. Такива оплаквания бяха получени и при сегашната проверка.

Не на последно място НПМ припомня и множеството оплаквания от лицата за завишени цени в лавките, които многократно са констатирани и от проверяващите екипи. НПМ оценява тези действия като недобра практика в местата за лишаване от свобода, която трябва да бъде прекратена.

Предвид горепосочените факти, установени при проверката, омбудсманът като Национален превантивен механизъм се обръща към Министерство на правосъдието с искане новият Списък на разрешените лични вещи, предмети и хранителни продукти, които лишените от свобода могат да получават, ползват и държат при себе си или на определените за целта места да бъде преразгледан и коригиран с цел недопускане нарушаване на правата на лицата изтърпяващи наказание „лишаване от свобода“ или задържаните под стража, като обръща специално внимание, че хладилните чанти осигуряват само временно охлаждане на малотрайните продукти, които изискват определена (по-ниска) от околната температура за съхранение.

Б) Медицинско обслужване

Медицинският център (МЦ) на затвора е обезпечен с кадри и медикаменти за дейността си. МЦ обслужва лишените от свобода в корпуса на затвора и ареста. Към момента на проверката на работа е медицинският фелдшер.

При извършването на проверката беше проследен случаят на лишения от свобода, споменат в предаването на НОВА ТВ. С извършването на първичния преглед на лишения от свобода е установено, че той е клинично здрав, а като минали заболявания са записани апендектомия и употреба на марихуана от 16 г. възраст. Няма сведения за регистрирани заболявания при престоя му в затвора.

МЦ разполага със стационар (2 килии) в добро състояние, с по две легла и със отделни санитарни възли. В едната килия е настанен лишен от свобода с придружител. Лишеният от свобода е възрастен с множество хронични заболявания и бързо развиваща се деменция. За него е правен опит за прекъсване изпълнението на наказанието и/или да бъде помилван, но близките му не желаят да полагат грижи за него.

Относно качеството на медицинското обслужване лишените от свобода изразиха недоволство от личния лекар на затвора, който по техни думи не обръща внимание на

оплакванията им: Лишен от свобода с Епилепсия от половин година иска да бъде представен пред ТЕЛК. На място НПМ препоръча на медицинския специалист да подготви медицинските документи на лишения от свобода за освидетелстване. Друг лишен от свобода също с Епилепсия е имал предишната вечер епилептичен пристъп и му е поставен Диазепам от дежурните специалисти в болницата на затвора, от години взема Дебакин. В затвора не е консултиран с невролог. НПМ препоръча консултация с невролог и диспансеризация на лишеният от свобода за проследяване на заболяването. Друг лишен от свобода представи амбулаторен лист от консултация при невролог от преди 3 месеца – дископатия в лубосакралния дял - оставен без назначено лечение. Постъпиха и оплаквания, че достъпът до лекаря е затруднен, както и че по време на извършваните прегледи на лишените от свобода присъства и лице от надзорно - охранителния състав. С тези действия служителите на НОС нарушават конфиденциалността на извършваните прегледи.

В МЦ се води Регистър за травматичните увреждания. От началото на годината (2022 г.) са регистрирани 7 случая на сбивания между лишените от свобода и самонаранявания. За месец януари 2022 г. са регистрирани 2 суицидни случая.

При проверка на Книга – дневник за санитарно - хигиените условия и храната в затвора се установи, че медицинските специалисти за последно са правили такава проверка през 2020 г. Съгласно ЗИНЗС, чл. 150, ал.1, медицинските специалисти в лечебните заведения към местата за лишаване от свобода изпълняват задълженията на здравни инспектори и дават предписания.

В тази връзка НПМ препоръчва на ГДИН да следи за изпълнението на задълженията на медицинските специалисти като здравни инспектори в МЛС.

При проверката в затвора, екипът на НПМ констатира задоволителни санитарно - хигиенни условия за живот за лишените от свобода - осигурена е възможност за къпане 2 пъти седмично за всички лишени от свобода и ежедневно за работещите, смяна на постелъчното бельо веднъж седмично, бръснарски и фризьорски услуги, физиологично стайна температура, осигурени хигиенни материали. Лишените от свобода перат личните си дрехи на ръка, топят вода с бързовари (тези от тях, които имат) и ги простират в повечето случаи на прозорците, въпреки , че има осигурено общо посещение във всеки коридор. В килиите се ползва целодневно изкуствено осветление, поради недостатъчна дневна светлина.

НПМ отново получи оплаквания за лоши вкусови качества на приготвяната храната и намален грамаж на порциите. Проверката в кухнята на затвора показва, че се готви по диети с калориен баланс, определени от ГДИН. Екипът на НПМ дегустира общото обедно меню – ориз с домати, за десерт ябълка и го намира с добри вкусови качества. За вечеря имаше картофи с пилешки бутчета. Проверката на Дневника за приемане на храната от служител на надзорния състав показва, че последно тя е приета от него на 21.01.22 г.. Съгласно чл.68, ал.2 от ППЗИНЗС храната на лишените от свобода се разпределя в присъствие на служител от надзорно - охранителния състав и представител на самодейните органи.

В тази връзка, НПМ отправя препоръка към началника на затвора – гр. Ловеч да бъде осигурявано извършване на медицински прегледи на лишените от свобода при условията на конфиденциалност, особено при регистриране на случаите за упражнена физическа сила.

При проверка на условията за труд на лишените от свобода в Цех дърводелна (работят от 10 до 14 лишени от свобода) и в Цех по металообработване (работят четирима лишени от свобода) се констатираха неблагоприятни условия, особено при металообработването. В Цех дърводелна лишените от свобода работят на постоянно течение при температура близка до външната - в момента на проверката около 3 градуса и без предпазни средства. В Цех металообработване е почти тъмно, слабо светят 3 - 4 крушки, работи се на отворена врата. Отопява се с печка на дърва и вътре в цеха е силно задимено и запрашено. На всички лишени от свобода са осигурени предпазни средства и облекла за работа (антифони, ръкавици, обувки, предпазни очила и маски), но не всички от тях ги използват. Лицата започват работа след медицински преглед. Екипът на НПМ се среща с лишен от свобода, който има здравословни проблеми – белодробни, сърдечни и гръбначни. Лекарят го е спирал от работа, предлагал му

е извършване на изследвания за лечение, но той е отказал срещу подпис. Същият работи в Цех дърводелна и споделя, че не ползва лични предпазни средства по свое желание.

На 21.01.2022 г. Изпълнителна агенция „Главна инспекция по труда“ /ГИТ/- гр. Ловеч е извършила проверка за спазване изискванията на трудовото законодателство и осигуряване на здравословни и безопасни условия за труд в Цех Дърводелна и Зеленчукова градина. Изготвен е протокол с констатирани 10 нарушения. Дадени са предписания и едномесечен срок на Държавно предприятие „Фонд затворно дело“ за отстраняване на допуснатите нарушения. В проверката не е включен Цех металообработване. В протокола на ГИТ не фигурират констатираните от екипа на НПМ нездравословни условия за труд в Цех Дърводелна.

Снимка от цеха за металообработване

НПМ препоръчва на ГДИН ДП „Фонд затворно дело“ в най-кратък срок да направи оценка на работните места в цеховете на затвора – гр. Ловеч, както и стриктно да следи за използването на предпазни средства и облекла за работа (антифони, ръкавици, обувки, предпазни очила и маски) от работещите лишени от свобода. Медицинските специалисти към затвора, в качеството им на здравни инспектори да дават предписания съгласно чл. 150, ал.1 т. 4 и т. 5.

В затвора се спазват действащите към момента противоепидемични мерки. Няма болни с COVID-19 инфекция. Извършени са ваксинации против COVID-19 инфекция на всички желаещи, като около 1/3 от лишение от свобода са ваксинирани.

НАЦИОНАЛНИЯТ ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ ПРЕПОРЪЧВА:

1. На министъра на правосъдието

- новият Списък на разрешените лични вещи, предмети и хранителни продукти, които лишените от свобода могат да получават, ползват и държат при себе си или на определените за целта места да бъде преразгледан и коригиран с цел недопускане нарушаване на правата на лицата изтърпяващи наказание „лишаване от свобода“ или задържаните под стража.

2. На Главния Директор на Главна Дирекция „Изпълнение на наказанията“:

- да бъдат отпуснати целеви средства за извършване на цялостен ремонт на общата баня на затвора – гр. Ловеч;
- да бъдат отпуснати финансови средства за подмяна на настилката във всички спални помещения в затвора – гр. Ловеч;
- да следи за изпълнението на задълженията на медицинските специалисти като здравни инспектори в МЛС.

- Държавно предприятие „Фонд затворно дело“ в най-кратък срок да направи оценка на работните места в цеховете на затвора – гр. Ловеч, както и стриктно да следи за използването на предпазни средства и облекла за работа (антифони, ръкавици, обувки, предпазни очила и маски) от работещите лишени от свобода. Медицинските специалисти към затвора, в качеството им на здравни инспектори да дават предписания съгласно чл. 150, ал.1 т. 4 и т. 5.

3. На началника на затвора – гр. Ловеч:

- да бъде осигурявано извършване на медицински прегледи на лишените от свобода при условията на конфиденциалност, особено при регистриране на случаите за упражнена физическа сила от служители на НОС.

**СИЛВИЯ СЛАВЕВА –
РЪКОВОДИТЕЛ НА ЕКИПА И
ГЛАВЕН ЕКСПЕРТ В ДИРЕКЦИЯ
„НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН
МЕХАНИЗЪМ И ОСНОВНИ
ПРАВА И СВОБОДИ НА
ЧОВЕКА“**